

[Enggaard.]

i området, og jeg må gå ud fra, at man så må overholde den tidsfølge med hensyn til opkøbene, som er foreslået. Skal der ske en principiel ændring i forbindelse med § 5, må den komme ind ved denne revision af loven, og derfor synes jeg ikke, at en kortere forlængelse af loven på nogen måde er tilfredsstillende.

Det er rigtigt, når boligministeren siger, at der må jo være en forskel mellem venstres formulering af § 5 og lovforslagets. Denne forskel ligger ganske rigtigt deri, at vi tilsigter at give kommunerne en noget større bestemmelsesret, end tilfældet ellers ville være; men som jeg også sagde i mit første indlæg, må tidsfølgeplanen respekteres, og jeg mener, at der må kunne findes en formel, hvorved begge disse hensyn kan varetages.

Jeg har med meget stor glæde bemærket, at boligministeren heller ikke i dag har villet knytte betingelser til videresalget af de jorder, som staten efter forslaget kommer i besiddelse af. Jeg tror, det er meget afgørende, at staten ikke fastlægger betingelser i forbindelse med videresalget af jorden til kommunerne. Det, som kunne gøre en og anden en smule nervøs i den forbindelse, er altså ikke så meget boligministerens bemærkninger her, men måske snarere hr. Arne Larsens bemærkninger om, hvor meget man fra den side kunne ønske at knytte af betingelser hertil.

Gottschalek-Hansen: Jeg skal også fatte mig i største korthed, både af hensyn til den højtærede formand og journalisterne og os alle sammen.

Jeg vil gerne sige til boligministeren, at selvfølgelig skulle den omstændighed, at kommunerne kom til at stå som arealejere, ikke ændre deres forpligtelser over for selve planlægningsudvalgets dispositioner; så ville jo det hele styrte sammen.

Jeg ville ikke være så bekymret, hvis jeg var sikker på, at hr. Kaj Andresen var boligminister i al evighed, eller indtil denne plan var ført helt igennem, men det står jo ikke skrevet noget sted; det kunne jo meget vel, hvis staten kom til at stå som øverste myndighed og/eller som arealejer af disse arealer i de pågældende kommuner, betyde, at en boligminister, der måske ikke

besidder de samme egenskaber som den nuværende, kunne misbruge sin magt og myndighed, kunne øve pression mod kommunerne, kunne være med til at bestemme, hvem der skulle bo på de arealer i de huse, der blev bygget osv.; det kunne godt bruges som et angreb, et attentat på suveræniteten, den, som ministeren jo her har givet udtryk for at han fuldt og helt vil være med til at stå vagt og værn om.

Jeg vil gerne sige til ministeren, at det skal ikke volde nogen vanskelighed, hvis sagen munder ud i et lån til kommunerne; det tror jeg jeg kan tilsige på finansudvalgets vegne. Et ændringsforslag vil gå meget let igennem, og skulle det ikke kunne nås, inden finansloven vedtages, kunne det komme i tillægsbevillingsloven. Den side af sagen skulle vi nok klare.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om egnsudvikling.

(Lovforslaget (nr. 94) findes i tillæg A. sp. 2017, fremsættelsen i tidenden sp. 1547).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om garantier for lån til industrivirksomheder.

(Lovforslaget (nr. 95) findes i tillæg A. sp. 2011, fremsættelsen i tidenden sp. 1553).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Bertel Pedersen: Lovforslaget om egnsudvikling har i sin indledning, § 1, stk. 1, som er formålsparagraffen, en noget anden, men bedre ordlyd end de to tidligere love om egnsudvikling, idet det siges, at formålet med at fremme den industrielle og

[Bertel Pedersen.]

erhvervsmæssige udvikling i visse egne af landet er hensynet til, at disse egne befolkning kan opnå at få andel i samfundets almindelige økonomiske, sociale og kulturelle fremgang.

Den udvikling, der i væsentlig grad har ændret vort lands økonomiske struktur, er industriens ekspansion. Man havde for 15 år siden vel ikke anset det for sandsynligt, at udviklingen ville gå så stærkt, som tilfældet har været. Når dertil kom, at industrivirk-somhederne samlede sig i de traditionelt udviklede egne omkring København og forstæderne samt i de store provinsbyer, hvor kommunikationsmidlerne med veje, baner, havne var godt udviklet, var det naturligt, at disse områder trak de store mængder af arbejdskraft til sig. Det har for disse områder skabt visse vanskeligheder med boliger, skoler og øvrige faciliteter og ikke mindst med hensyn til de trafikale spørgsmål, som er kendetegnet for storbyernes problemer.

Loven om egnsudvikling, som blev gennemført i 1958, var det første forsøg, hvor man fra statens side radikalt satte ind på at styre lidt af udviklingen, så at man kunne fastholde arbejdskraften ude i provinsområderne og samtidig afhjælpe en stigende arbejdsløshed i yderkanterne af landet ved hjælp af finansiering med statsgarantier til udvikling af industrierhverv m. m.

Derefter fulgte loven af 16. maj 1962, som yderligere blev udbygget med lån til kommunerne i disse områder til opførelse af industrihuse. Loven af 4. april 1960 om lån og garantier til visse erhvervsvirksomheder indgik i 1962 i egnsudviklingsloven, men kunne benyttes uden for disse særlige områder.

Disse to loves gennemførelse affødte en meget skarp debat i det høje ting. Venstre og de konservative var konsekvent modstandere af forslagené, især i 1958. Man frygtede statsdirigering og socialisering af det erhvervsliv, som skulle igangsættes i de egne, hvor udviklingen stagnerede eller var gået i stå. I 1962 opnåedes heller ikke enighed om loven; det var partiet venstre, der var den skarpe modstander, hvorimod der fra konservativ side ligesom var en mildning i luften, og man kunne fornemme et vist hensyn til de svagest udviklede områder i landet,

men principielt stemte man imod loven. Dog kan det være interessant at høre, hvad den konservative ordfører, hr. Knud Thomsen, der afsluttede debatten ved tredjebehandlingen, udtalte. Jeg vil citere fra Folketingstidende 1961-62 sp. 4763:

„Det foreliggende lovforslag, som formentlig bliver til lov i løbet af kort tid, kan bidrage til en hensigtsmæssig erhvervslokalisering. Det, vi har imod det, er, at det samtidig er blevet til et lovforslag om en generel erhvervsstøtte, der gælder for hele landet. Det er det afsnit af lovforslaget, der jo er stærkt udvidet, som vi først og fremmest har noget imod.“

Når handelsministeren nu har taget bestemmelserne om garantier for lån til industrivirksomheder ud af forslaget til lov om egnsudvikling, skulle dette måske give øgede muligheder for en bredere tilslutning til det foreliggende lovforslag om egnsudvikling.

Derudover bør det vel bemærkes, at der rundt omkring i landet i de lokale erhvervsråd og de regionale egnsudviklingsråd er en betydelig interesse for denne lov. Man har benyttet loven, ja, man regner simpelt hen med den i de egne, hvor behovet er størst. Man har her opdaget, at loven ikke er baseret på statsdirigering og socialisering, men at lovforslaget er en hjælp til en sund udvikling eller hjælp til selvhjælp.

De områder, der specielt har været omfattet af egnsudviklingsloven, er Nordjylland, Vestjylland og Sønderjylland samt Maribo amt, og ser vi på arbejdsløshedsstatistikken, er det særlig i de nordjyske amter, man har vanskeligheder. Arbejdsløsheden er i disse områder dobbelt så stor som den gennemsnitlige ledighed for hele landet, således at der på dette felt stadig er brug for loven om egnsudvikling.

Lovforslaget giver rådet mulighed for at indstille til handelsministeren, om der i andre egne af landet måtte opstå sådanne forhold, at lovens bistandsordninger bør bringes i anvendelse, og handelsministeren kan lade disse områder omfatte af loven. Jeg skal ikke undlade ved denne lejlighed at nævne et eksempel mere, nemlig Bornholms amt, hvor befolkningen er ved at ændre struktur på grund af afvandring af de yngre årgange; dermed indtræder de tilstande, hvor industrien stagnerer, indkomstudvik-

[Bertel Pedersen.]

lingen forsinkes, og befolkningens adgang til at opnå det, man i lovforslaget kalder en rimelig andel i samfundets økonomiske, sociale og kulturelle fremgang, bliver mindre end gennemsnittet for den øvrige del af befolkningen. Det, at Bornholm, der geografisk og befolkningsmæssigt med ca. 48.000 danske statsborgere er Danmarks femtestørste ø, rent trafikalt set er uden for det interne trafiknet, der ved statens foranstaltning forbinder de øvrige landsdele, giver det bornholmske erhvervsliv øgede transportomkostninger både ved ind- og udskibning af gods.

Ved en undersøgelse, arbejdsanvisningskontoret for Bornholms amt har foretaget vedrørende kvindernes interesse og behov for beskæftigelse, viser det sig, at ca. 3.000 kvinder er parat til at tage et job ved et eller andet egnet industrierhverv, men disse industrier mangler. Disse specielle bornholmske problemer er regeringen opmærksom på, og der er netop i disse dage nedsat et udvalg under økonomiministeriet til at undersøge disse forhold. Man har fra den bornholmske befolkning de største forventninger til en positiv løsning, og der skal fra denne talerstol lyde en tak for det udviste initiativ.

Det foreliggende lovforslags bestemmelse om oprettelse af et særligt direktorat for egnsudviklingen og udflytning af dette fra centraladministrationen i København til et egnet sted i Jylland bør hilses med tilfredshed. Egsudviklingsrådet har i flere årsberetninger gjort opmærksom på, at en decentralisering af administrationen burde finde sted.

Når handelsministeren omtaler et egnet sted i Jylland, er det vel nærliggende at tænke, at han dermed sigter mod Nordjylland, hvor arbejdsløshedsprocenten er størst, og at direktoratet placeres her. Det må vel også anses som selvfølgelig, at de fornødne forhandlinger vedrørende udskillelse af denne del af administrationen er ført med det nedsatte administrationsudvalg, sådan at den arbejdskraft, der anvendes, svarer til de opgaver, dette direktorat skal løse.

Det må vel i samme forbindelse anses for en praktisk foranstaltning, at man under det foreslåede direktorat henfører den øvrige lovgivning vedrørende finansieringsbistand

til erhvervslivet i henhold til de i bemærkningerne omtalte love.

Det foreliggende lovforslags hovedprincip er at yde garantier for lån og lån til kommunerne i egnsudviklingsområderne ved opførelse af industrihuse. Her giver lovforslaget mulighed for en større aktivitet ved at øge rådighedsbeløbet fra 15 mill. kr. til 25 mill. kr. Der er forskellige ændringer vedrørende reglerne for ydelse af tilskud; nogle bortfalder, og i andre tilfælde, hvor man af erfaring har konstateret et behov, åbnes der nu adgang til at yde tilskud.

Det bør vel også nævnes, at der foreslås en længere garantiperiode, idet perioden udstrækkes til 30 år som maksimum for faste anlæg, hvorimod der fastsættes en 10 års periode for maskiner og inventar. Der foreslås flere ændringer, men det vil være rimeligt at drøfte dem i det udvalg, der skal behandle lovforslaget.

De årsberetninger, egnsudviklingsrådet har udsendt, giver jo et illustrerende materiale til belysning af den nyttige virksomhed, egnsudviklingsloven har været med til at fremme. Handelsministeren har i sin fremsættelsestale nævnt det beløb, det drejer sig om, så det vil jeg ikke gentage her, hvorimod de nye arbejdspladser, der under lovens ca. 8-årige periode er skabt, nok kan være en messe værd.

Egsudviklingsrådets årsberetning pr. 31. marts 1966 omtaler ca. 8.000, og med dette års tilvækst kan det skønnes, at der er oprettet et sted mellem 9.000 og 10.000 nye arbejdspladser. Det er en udvikling, vi kan glæde os over, da det her drejer sig om mennesker, der i stedet for arbejdsløshed og afsavn har fået muligheder for at føre en normal tilværelse og i kraft af denne lov har opnået en social ligestilling med den overvejende del af Danmarks befolkning. Når jeg siger overvejende, er det, fordi vi endnu har områder, hvor denne lov kan give andre borgere de samme muligheder og samtidig medvirke til at fastholde arbejdskraften i de hjemlige egne.

Jeg skal på socialdemokratiets vegne anbefale lovforslaget til velvillig behandling i udvalget og udtrykke håbet om en bred tilslutning til dets vedtagelse.

Vedrørende forslag til lov om garantier for lån til industrivirksomhed: i året 1926 gennemførte man loven om lån

[Bertel Pedersen.]

fra staten til visse erhvervsvirksomheder, og i 34 år har denne lov under skiftende regeringer fortsat sin nyttige og gavnlige virksomhed ved at skabe nye industri- og håndværksvirksomheder. I 1960 ændredes formen noget; da gik man over til at yde lån eller garantier inden for et beløb af 15 mill. kr. til udvidelse, modernisering og rationalisering. I 1961 forhøjedes rådighedsbeløbet til 25 mill. kr. I 1962 deltes loven, og den ene del om garanti eller lån til eksportskabende industri indgik i egnsudviklingsloven, hvorimod man opretholdt loven om lån til håndværk og mindre industri som selvstændig lov.

Det foreliggende lovforslag følger altså de hidtidige retningslinjer, dog med den forskel, at det nu udelukkende drejer sig om garantier for lån ved industrivirksomheders omstilling til ændrede markedsforhold eller ved udvidelse eller rationalisering til og af samfundsnyttig produktion, navnlig sådan, hvortil der er knyttet særlig risiko. Denne lov har for mange virksomheder været en hjælp, der har medvirket til øget produktion og omsætning til gavn for hele samfundet, og ifølge lovforslaget kan statskassen yde garantier for et beløb af 30 mill. kr. med en garantiperiode på indtil 20 år, for maskiner og inventar dog kun 10 år. Administrationen af denne lov foreslås varetaget af det direktorat, der i henhold til forslaget om egnsudviklingsloven bliver oprettet i Jylland.

Jeg skal på mit partis vegne anbefale også dette lovforslag til vedtagelse.

Kristen Østergaard: Ved de foregående lejligheder, hvor folketinget har behandlet forslag til lov om egnsudvikling, er det altid endt med, at venstre har stemt imod forslagene. Det var naturligvis ikke, fordi venstre er eller var imod foranstaltninger til fremme af udviklingen i de egne af landet, hvor det af forskellige årsager kniber at holde takten i den almindelige udvikling, der har fundet sted. Venstre kan også sige: tværtimod; vi vil gerne medvirke til en sådan udvikling, hvor det er tiltrængt. Men en hovedindvending mod de hidtidige love var, at de omfattede hele landet, og jeg erindrer fra udvalgsbehandlingen i 1962,

da vi behandlede den gældende lov, at der fremkom eksempler på støtte givet efter loven til områder, som ikke havde noget som helst med egnsudviklingsområder at gøre, og der forekom eksempler på støtte til virksomheder, som efter almindelig opfattelse burde have kunnet klare sig selv. Det er klart, at disse eksempler underbyggede vor modstand mod de dele af loven, der havde denne mere altomfattende karakter. Det skal blive interessant under den kommende udvalgsbehandling at få nærmere undersøgt, hvor ofte slige, skal vi sige afskrækkende eksempler er forekommet under administrationen af den gældende lov, altså siden 1962, og det skal glæde mig, om det må konstateres, at slige eksempler ikke kan påvises. Den almindelige vågne kritik over for anvendelsen af loven har måske bidraget til, at den slags belastende anvendelse af den gældende lov ikke har fundet sted.

Det synes, som om det forslag, vi her behandler, imødekommer en del af venstres synspunkter derved, at lovens anvendelse kun skal finde sted til fremme af den industrielle og erhvervsmæssige udvikling i de egne af landet, som virkelig er bag efter det øvrige land i denne udvikling. Det kunne jo have været ønskeligt, at denne hensigt var mere klart udtrykt i selve lovforslaget. Som dette er udformet, beror anvendelsen jo på en administrativ afgørelse, men dette kan der måske ændres ved under udvalgsbehandlingen.

Ændringen af lovens karakter til kun at gælde de områder, der er bagefter, bliver jo yderligere understreget ved meddelelsen om, at hele egnsudviklingsadministrationen plus flere andre beslægtede administrationsområder skal flyttes til Jylland. Jeg vil gerne her ved første behandling så småt afæske handelsministeren et tilsagn om, at man, når nu denne udflytning skal finde sted, så flytter helt ud til åstedet eller hovedåstederne for problemerne og ikke ender med at slå sig ned i et område, der er i en rivende udvikling i forvejen.

Af bemærkningerne fremgår det jo, at den gældende lovs rammemuligheder ikke har været udnyttet. Garantirammen på de 100 mill. kr. årlig er kun udnyttet med gennemsnitlig ca. 40 pct. Det fortolkes som

[Kristen Østergaard.]

et glædeligt tegn, nemlig som et tegn på, at der kun har været forholdsvis begrænset brug for loven. Det gælder for garantiassistenten, men det gælder jo også for det lille afsnit vedrørende de direkte tilskud. Dette forhold beviser jo også, at det er på tide, lovens virkefelt begrænses til de områder af landet, som virkelig er bagefter i den erhvervs-mæssige udvikling. I udvalget vil vi gerne se på, hvordan handelsministeren har tænkt sig at foretage den afgrænsning af de egentlige egnsudviklingsområder, som er stillet i udsigt; måske kunne der allerede nu ved første behandling antydes noget i den retning.

Dernæst vil jeg gerne knytte bemærkninger til nogle af lovforslagets enkeltheder.

Venstre er kritisk over for forslaget om, at egnsudviklingsrådet nu skal udvides til 10 medlemmer. Jeg erindrer om, at vi startede med 3 medlemmer i henhold til loven af 1958; det blev til 5 medlemmer i loven af 1962; nu foreslås der 10 medlemmer, og næste gang bliver det måske 15 medlemmer. Det er en forbigivet kedelig tendens. Man kan jo altid finde en begrundelse for, at de og de interesser ønsker at blive repræsenteret, men det kan i hvert fald næppe være medvirkende til at lette og smidiggøre administrationen. Det er også en tendens, der er i strid med det tiltrækkende formål, at lovens virkeområde skal begrænses.

Venstre vil også gerne se nøjere på forslaget om det store direktorat i toppen. På baggrund af, at det fremhæves, at de almindelige ansattes antal i administrationen kan reduceres, synes der i dette forhold at være en tendens til, at administrationen kan blive noget, skal vi sige toptung.

§ 11 omfatter jo tilskud af en helt ny karakter. Paragraffen kan måske se ret uskyldig ud, men i bemærkningerne til den fremkommer der forskellige oplysninger, som nok kan pirre nysgerrigheden noget; det kan nok give anledning til en nærmere undersøgelse og uddybning under udvalgsbehandlingen.

De øvrige paragraffer, som vedrører garantirammer, lånerammer og tilskudsmuligheder plus betingelser osv., vil jeg ikke komme ind på her ved første behand-

ling, de egner sig også bedst til udvalgsbehandling.

Det forekommer mig altså, at der er træk i forslaget, som kan interessere venstre og være med til at formilde venstres hidtidige stilling til denne lovgivning. Venstres endelig stilling til lovforslaget vil afhænge af, om dette forbedrede indtryk bestyrkes eller afsvækkes under forslagets udvalgsbehandling. Foreløbig kan jeg tilsige venstres medvirken til en grundig udvalgsbehandling.

Dernæst nogle bemærkninger vedrørende det lille vedhængsforslag om garantier for lån til industrivirksomheder. Også det egner sig bedst til gennemgang i udvalget. Lovforslaget omfatter jo forhold, der blev bragt ind i egnsudviklingsloven i 1962, og den omstændighed, at de nu foreslås taget ud igen, beviser eller antyder, at den praksis, der blev indført i 1962, var en dårlig idé og en dårlig praksis.

Den kommende lov skal jo administreres af egnsudviklingsadministrationen, også efter udflytningen til Jylland. Nu håber jeg ikke, at der er tale om en forblændelse, således at denne lov i praksis bliver en særlig egnsudviklingslov for den del af landet, der ikke falder ind under den begrænsede egnsudviklingslov, vi nu skal vedtage. Jeg håber, at denne mistanke må blive afkræftet under udvalgsbehandlingen.

Også vedrørende dette lovforslag kan jeg på forhånd tilsige venstres medvirken til en videre behandling i udvalget.

Stetter: Vi har gang på gang givet udtryk for, at vi gerne ser en lovgivning, der udelukkende tager sigte på at hjælpe de egne af landet, som trænger til en erhvervs-mæssig udvikling. Vi erkender, at lovforslaget her er en forbedring i forhold til bestående lov, og der er især grund til at hæfte sig ved følgende positive ændringer, som imødekommer vore ønsker.

For det første er lovforslaget rensset for andre formål end det egnsudviklingsmæssige. Det betyder jo, at vi her får en mulighed for at formulere en egentlig egnsstøttelov i modsætning til den nuværende, der nærmest må betegnes som en industristøttelov i bred almindelighed.

[Stetter.]

For det andet får egnsudviklingsrådet en større bemyndigelse til selv at træffe en afgørelse i de foreliggende sager; det vil medføre, at vi får en hurtigere sagsbehandling, og det vil enhver, der har haft noget med denne lovgivning at gøre, erkende er en virkelig god nydannelse.

For det tredje øges kontakten med de lokale myndigheder ved repræsentation i rådet af de kommunale organisationer og de større regionale udviklingsudvalg. Vi mener imidlertid, at kontakten bør være endnu bedre, og vi kunne tænke os, at de kommunale repræsentanters antal udvidedes fra 2 til 4 personer. Vi mener, der er en god begrundelse herfor, idet det vil være rigtigt, at egnsudviklingsdirektoratet og rådet har en repræsentant i de landsdele, der kan blive tale om. Vi har samtidig bemærket os, at det nuværende støtteudvalg falder bort, og det græder vi tørre tårer over; vi mener ikke, at dette udvalg har haft nogen betydning.

For det fjerde foreslår regeringen, at der etableres et egnsudviklingsdirektorat, og at dette får sæde i Jylland efter ministerens nærmere beslutning. Vi er særdeles tilfredse med denne bestemmelse, fordi udflytning af statsadministrationer er en særdeles effektiv form for egnsudvikling. Vi mener, at direktoratet bør placeres i et egnsudviklingsområde, og jeg vil naturligvis gerne høre, om ministeren har gjort sig nogle overvejelser herom. Jeg skal undlade at prøve på at påvirke ministeren i nogen retning. Jeg tror, vi bliver nødt til at overlade afgørelsen til ministeren.

Jeg finder, at det er unødvendigt at gå ind på en omtale eller vurdering af de virkemidler, som har været anvendt efter den nugældende lov om egnsudvikling m. v. Vi kender administrationen, vi kender virkningen af disse bestemmelser, og jeg vil gerne sige, at vi anerkender ikke mindst, at administrationen af lovgivningen har været tilfredsstillende. Den er gennemført på en

smuk måde, ofte på grundlag af vanskelige eller til dels uklare lovbestemmelser.

Regeringen foreslår i det foreliggende lovforslag indførelse af nogle nye virkemidler, og jeg vil gerne have sagt, at vi på forhånd er meget venligt indstillet over for alle forslag, der kan hjælpe vanskeligt stillede egne, byer og sogne. Vi har imidlertid nogen tvivl om værdien af disse nye midler og vil derfor gerne have dem nærmere belyst og undersøgt i det kommende udvalg.

Det drejer sig for det første om garanti for lån til udgifter i forbindelse med forarbejderne til nye projekter. Vi mener, at der i virkeligheden er tale om visse overlappinger, idet vi jo allerede har institutioner, der med statsstøtte påtager sig denne opgave; jeg tænker her ikke mindst på de teknologiske institutter. Man kunne også spørge, efter hvilke kriterier man vil udvælge de ansøgere, som kan komme i betragtning. Det må som regel være efter ikke-økonomiske, og her er vi betænkelige, fordi der efter vor opfattelse må være et passende erfaringsgrundlag hos de pågældende ansøgere. Ofte drejer det sig jo også her om ret store beløb, der endog kan overstige anskaffelsessummen for bygninger og maskiner, og det bliver derfor ganske umuligt at opnå den nødvendige sikkerhedsstillelse, som er foreskrevet i lovforslaget.

Det drejer sig for det andet om den nye bestemmelse om garanti for lån til driftskapital. Også her er vi i tvivl om, hvorvidt det er en rigtig bestemmelse. Kun de virksomheder, som tidligere har modtaget støtte i henhold til andre bestemmelser i lovforslaget, kan komme i betragtning, og det er naturligvis i sig selv en ganske betydelig begrænsning. Denne betragtning må imidlertid ikke få nogen til at tro, at vi vil foreslå, at alle virksomheder i egnsudviklingsområderne skulle have adgang til garanti for lån til driftskapital, ingenlunde. Vi har den generelle opfattelse, at har virksomheder først opnået støtte til anlægsfinansieringen, så må de pågældende principielt selv klare

[Stetter.]

det videre fornødne og kan ikke regne med yderligere hjælp fra egnsudviklingsrådet. Det har jo også hidtil været en forudsætning for udstedelse af garantier, at man har sikret sig, at ansøgerne har adgang til den nødvendige driftskapital, og denne praksis mener vi principielt at man bør opretholde.

I øvrigt kan vi også her anføre, at er der først bevilget garanti for lån med op til 90 pct. af anskaffelsessummen for bygninger og maskiner, så er der ikke megen plads for sikkerhedsstillelse for garantien for driftslånene. Vi kan også stille ministeren det spørgsmål, om han tror, det vil være muligt at få disse garantier belånt. Med den indstilling, som pengeinstitutterne har til statsgarantier, kan man godt være i tvivl herom — og det må vel være således, at det især er pengeinstitutterne, der skal belåne disse forholdsvis kortløbende garantier.

Sammenfattende kan jeg sige, at vort parti ikke afviser at indføre disse bestemmelser; men vi tvivler på værdien og kan ikke på forhånd afgøre, hvordan man vil administrere disse nyordninger, og det vil vi prøve på at få undersøgt i det kommende udvalg.

Den tredje bestemmelse, som møder skepsis i vor gruppe, er den udvidede adgang til at yde lån af statskassen i de tilfælde, hvor en statsgaranti bevilget til anskaffelse af bygninger og maskiner ikke har kunnet opnå belåning på det traditionelle pengemarked. Vi har en bestemmelse af lignende art i gældende lov, men den har bortset fra Færøerne aldrig været anvendt. Vi har altid været imod denne bestemmelse, og vi er det derfor også denne gang, og vi er naturligvis især imod, at man nu foreslår denne bemyndigelse udvidet.

Vi er på den anden side klar over, at ingen — heller ikke det konservative folkeparti — kan acceptere, at der udstedes statsgarantier, som ikke kan belånes; men det har altså heller ikke været tilfældet, i hvert fald ikke indtil denne dato. Problemet er efter vor opfattelse ikke større, end at det må kunne løses på anden måde end gennem direkte adgang til statslån, og vi finder, at en debat vedrørende løsningen af dette problem vil egne sig for behandlingen i udvalget.

Min konklusion på disse betragtninger er,

at vi er velvilligt indstillet over for lovforslaget, fordi det imødekommer os på en række punkter; men vi vil gerne vurdere, og også vurdere kritisk, nogle af de nye midler ud fra et ønske om at opnå den bedst mulige egnsudviklingslov med den mindst mulige risiko for, at der begås fejltagelser og dermed også fejlinvesteringer. Vi er med andre ord venlige over for dette lovforslag.

Det samme kan ikke siges om vor stilling til lovforslaget om garantier for lån til industrivirksomheder. Uanset ministerens bemærkninger i fremsættelsestalen mener vi, at det drejer sig om at genoplive de bestemmelser, som nu er foreslået arbejdet ud af egnsudviklingsloven, og alene af denne grund kan vi ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Må jeg i øvrigt fremsætte to bemærkninger om dette lovforslag. Den første er, at formålsparagraffen er så bredt formuleret, at den næsten unddrager sig vurdering, for hvad er „samfundsnyttig produktion“ egentlig for noget? Det er vel næsten al produktion, i hvert fald i det omfang, man søger at hindre en tilsvarende import; så falder i virkeligheden al industri ind under loven, og så er spørgsmålet naturligvis: efter hvilket kriterium vil man udvælge eventuelle ansøgere til de 30 mill. kr., som efter lovforslaget stilles til rådighed?

Den anden bemærkning er, at hensigten i dette lovforslag i virkeligheden modarbejder formålet i egnsudviklingsloven, for hvis man i det kommende egnsudviklingsdirektorat kan henvise ansøgere fra andre dele af landet til at opnå garanti for lån efter denne lovgivning, vil man formentlig ikke altid overveje at flytte til et egnsudviklingsområde. Jeg vil i den forbindelse gøre opmærksom på, at jeg er fuldstændig klar over, at garantier efter denne lov ikke er så fordelagtige som efter egnsudviklingsloven. Jeg mener i virkeligheden også, at man kan spørge, om denne lovgivning ikke er overflødig i betragtning af den fleksibilitet, som er foreslået indført ved udpegningen af egnsudviklingsområderne.

Vi kan som sagt medvirke velvilligt ved behandlingen af forslaget til egnsudviklingslov, men vi må afvise det andet forslag til lov om garantier for lån til erhvervsvirksomheder.

Arne Larsen: Siden 1958 har vi haft en lov om egnsudvikling, og det er nu tredje gang, folketinget behandler dette lovproblem. Jeg er af den opfattelse, at vi har haft megen gavn af lovgivningen på dette område. I 1966 skønnede egnsudviklingsrådet, at der gennem denne lovgivnings bistandsydelse af forskellig art var fremskaffet arbejdspladser til ca. 8.000 mennesker. Det lyder måske ikke så voldsomt, men det er alligevel et betragteligt antal mennesker, som har fået sikret deres tilværelse på en langt bedre og mere betryggende måde end gennem den arbejdsløshedsunderstøttelse eller socialhjælp, de ellers ville være henvist til at leve af. Beskæftigelse, det at føle, at der er brug for éns arbejdskraft og indsats i produktionen, er mange gange mere værd end at være henvist til at leve af understøttelse.

Derfor vil socialistisk folkeparti også fortsat støtte egnsudviklingsbestræbelserne og meget gerne medvirke til denne lovgivning og til, at den bliver mest muligt effektiv. Jeg føler trang til at takke handelsministeren for det initiativ, han har taget ved fremsættelsen af dette forslag til ny egnsudviklingslov, hvori jeg ser meget positivt, ligesom der er grund til at være taknemlig over for egnsudviklingsrådet, som gennem årene har bidraget til lovens administration, og som gennem sin praktiske virksomhed har indhøstet rige erfaringer og — hvad man føler på det foreliggende lovforslag — har videregivet sine erfaringer til handelsministeren, således at det er disse ting i skøn forening, som faktisk er grundlaget for det nye lovforslag.

Der er også grund til at være taknemlig for og tilfreds med de initiativer, der er taget ud over landet for at fremme egnsudviklingen i de områder, hvor man har haft og stadig har en skæv udvikling af erhvervslivet, hvor der er større udbud af arbejdskraft, end hvad der har kunnet opuges i erhvervslivet. Jeg tænker her på de erhvervsråd og udviklingsråd, som eksisterer i Sønderjylland, Vestjylland, Nordjylland, i Maribo amt og på Bornholm, institutioner, som efter min mening har haft overordentlig stor betydning for egnsudviklingsarbejdet. Den bistand, som disse rådyder, er efter min opfattelse særdeles værdifuld, og derfor skuffer det mig, at man

egentlig er temmelig karrig fra statens side med at yde driftstilskud til de regionale udviklingsråd; gennem de sidste finansår er der ydet ca. 150.000 kr. pr. år. Kunne vi da ikke finde udveje for at være lidt mere rundhændede? Jeg synes, det er at nedvurdere disse råds virksomhed kun at yde så små bidrag til deres arbejde.

Der er sket en del igennem de sidste år med hensyn til spredning af erhvervslivet, heldigvis. Med tilfredshed ser man, at en række større industriforetagender udbygger deres virksomhed i provinsen. Vi har fortsat en stor koncentration af erhvervsvirksomheder i Københavnsområdet, men tendensen går mod spredning, og interessant er det faktisk at konstatere, at det her drejer sig om opbygning af filialer og udflytning, men at mange af disse virksomheder foretrækker at placere sig i større byer, især på Sjælland, i Østjylland og i Midtjylland, hvor der i forvejen eksisterer et erhvervsklima, og hvor der er servicemuligheder, hvor der er bane, hvor der er veje, havneanlæg osv. osv. Det er vel en tendens, som man ikke skal være modstander af, men det får mig til at fundere over, om vi ikke i vort planlægningsarbejde på lands- og regionsbasis må se at nå frem til mere koncist at få fastslået, hvor det er, vi ønsker erhvervslivet koncentreret og udbygget, og at statens bestræbelser må gå ud på gennem en række foranstaltninger at fremme en ganske bestemt udvikling.

Her kommer havneudbygning, udbygningen af vores trafiknet, placeringen af lufthavne, udflytning af statsforetagender og så meget andet ind i billedet. Alle disse bestræbelser bør koordineres efter et ganske bestemt mønster. Jeg savner stadig væk virkelige initiativer på disse områder, sådan at vi får en landsplanlægning, som tilgodeiser alle spørgsmål i så henseende. Der har været fremsat mange tanker om opbygning af forskellige kraftcentre ud over landet, om stjernebyer og meget andet, men alt sammen er det jo faktisk kun på diskussionsplanet. Der er stadig væk flere områder i landet, som har behov for en egnsudvikling, og hvor en indsats er nødvendig. Man kan bare pege på Nord-, Vest- og Sønderjylland, Langeland, Lolland og Bornholm. Her har man beskæftigelses-

[Arne Larsen.]

mæssige problemer og en ret skæv indkomstfordeling i forhold til det øvrige land.

Jeg tror ikke, at problemerne kan løses ved egnsudvikling alene. Mange mennesker, som er efterladt i et erhvervmæssigt tomrum, ville sikkert gerne forlade disse egne, hvis de kunne flytte andre steder hen, hvis de kunne skaffe sig boliger til overkommelige priser. Det at skaffe sådanne boligmuligheder for disse familier vil være at angribe problemet på én måde, og forhåbentlig får vi gennem en yderligere udbygning af vor boliglovgivning og f. eks. ved gennemførelse af en tilfredsstillende lovgivning om en boligfond mulighed for at komme videre på hele dette område.

Vi imødeser også en kommende revision af loven om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring med visse forventninger, og jeg har bemærket mig, at arbejdsministeren i betænkningen i forbindelse med den nylig gennemførte revision af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring har anført, at der må skabes adgang til at yde etableringshjælp for dem, der må bosætte sig et andet sted, ligesom adgangen til at yde rejse- og flyttehjælp, tilskud til dobbelt husførelse etc. må udvides. Arbejdsanvisningskontorerne bør formentlig også have udvidede beføjelser, hvad angår uddannelse og omskoling, og det må overvejes, hvorledes kontorerne kan rustes til at give mere effektiv hjælp ved boligfremskaffelse, og hvorvidt de kan inddrages mere end hidtil i egnsudviklingsarbejdet. Det vil jeg meget stærkt understrege. Jeg synes også, det er vældig fornuftigt, at ministeren har fået dette ind i betænkningen, og så håber jeg, at bestræbelserne for også at få den side af sagen klaret virkelig vil lykkes.

Lovforslagets formålparagraf har jeg i og for sig ingen bemærkninger til, ud over at jeg noterer mig, hvad jeg også tidligere har været inde på, at dets bistandsformer sigter på at opnå en for erhvervslivets trivsel hensigtsmæssig lokalisering og en koordinering af samfundets og erhvervslivets investeringer med henblik på opnåelse af den størst mulige samlede nyttevirkning. Jeg finder, det er meget vigtigt at understrege dette, fordi jeg har bemærket mig, at det jo ikke altid er sådan, at sam-

fundets og erhvervslivets interesser falder helt sammen. Jeg har f. eks. bemærket, at formanden for Danske Bankers Fællesrepræsentation, bankdirektør J. Green, i nogle søndagsbetragtninger i Aalborg Stiftstidende den 5. marts gør gældende, at den statslige aktivitet på kreditområdet i forhold til egnsudviklingen i stedet for at udvides burde begrænses. Direktør Green gør også den opfattelse gældende, at det er urimeligt, at staten gennem direkte statslån til virksomheder i egnsudviklingsområder bringer endnu et område uden for den almindelige markedsmekanisme. Direktør Green gør videre gældende, at bankerne gennem deres kreditgivning har været med til at løse finansieringen af den erhvervmæssige ekspansion, som har fundet sted i provinsen. Det sidste er sikkert meget rigtigt og meget tilfredsstillende, men at forsøge at forhindre en aktivitet i egnsudviklingsområderne finder jeg helt forkert, og jeg mener ikke, man bør imødekomme bankernes krav om en dæmpning af udviklingen i egnsudviklingsområderne. Det kan ikke være bankerne, der skal bestemme vor lovgivning og vor aktivitet på disse områder. Hensynet til mennesker vejer nu adskilligt tungere end hensynet til bankkapitalen, og jeg håber, ministeren er helt enig med mig i disse synspunkter.

Der har vist sig store vanskeligheder på grund af det anspændte kapitalmarked med at få belånt de tilsagte garantier, hvilket har medført, at lån i en række tilfælde er blevet ydet med væsentlig kortere løbetid end forudsat i garantitilsagnene. Dette er beklageligt, og her ser man faktisk efter min opfattelse, at det private kreditmarked lægger visse vanskeligheder i vejen for en ønsket udvikling.

Jeg er tilfreds med, at handelsministeren i bemærkningerne til lovforslaget med hensyn til statens muligheder for at yde direkte lån siger, at det sikkert bliver nødvendigt for at kunne imødekomme behovet for lån til kvalificerede projekter at udvide denne låneramme fra de nuværende 15 mill. kr. til 25 mill. kr. Jeg tror, at det er rigtigt at udvide denne ramme.

Selve omorganiseringen af egnsudviklingslovens administration — det drejer sig om §§ 2, 3 og 4, der jo siger, at egnsudviklingsrådet skal have større selvstændighed og

[Arne Larsen.]

større beføjelser, og at den daglige administration skal forestås af et direktorat—anser jeg for at være ganske hensigtsmæssig. Rådets sammensætning har jeg heller ikke noget at indvende imod og kan tiltræde den; jeg synes bare, at det var en forkert opfattelse, hr. Kristen Østergaard gjorde gældende, at rådet svulmede for meget op, blev for stort. Her er jo faktisk tale om en indskrænkning, idet egnsudviklingsrådet jo tidligere havde et støtteudvalg på, jeg tror, det var 16 medlemmer, som jo nu falder bort.

§ 5 er ny og tilsigter, at egnsudviklingsarbejdet begrænses til de egne af landet, som virkelig har behov herfor. Vi undgår derved en spredning og sikrer os, at aktiviteten sættes ind dér, hvor der virkelig er problemer at løse. Men hvordan og efter hvilke retningslinjer man skal bedømme, om et område er egnsudviklingsområde, er vel ret svært at definere. Jeg ved f. eks., at man i England definerer det ud fra, hvor stor arbejdsløshedsprocenten er i et bestemt område. Er arbejdsløshedsprocenten over 1,5, ja, så betragter man dette område som et egnsudviklingsområde. Om vi kan gå frem på samme måde herhjemme, ved jeg ikke, men der var i alle tilfælde et og andet, der talte for, at det var en eller anden bestemt arbejdsløshedsprocent, som man måske skulle lægge til grund for, om et område blev bedømt som egnsudviklingsområde.

Det område, hvor der af statskassen nu skal kunne ydes garanti for lån, er blevet udvidet til at omfatte rationalisering og produktionsomstilling, ligesom forsøgsvirksomhed samt afprøvning af en virksomheds produktionsapparat nu falder ind under bestemmelserne i § 6, og jeg tror, at det er en ganske nyttig udvidelse, som her har fundet sted. Garantiernes løbetid fastsættes efter de ny bestemmelser til 30 år, dog for maskinkøb kun til 10 år, hvilket jeg også tror er hensigtsmæssige ændringer.

Noget nyt er garanti for lån til driftskapital, som dog kun skal have en løbetid på 5 år, også her en nydannelse, som mit parti kan tilslutte sig.

I § 9 omtales lån til kommuner til opførelse af industrihuse enten til salg eller udleje; det er jo bestemmelser fra den tidligere lovgivning, som opretholdes, men som, efter hvad jeg kan forstå på bemærkning-

gerne, udvides i den forstand, at kommuner med særlig dårlig økonomi kan få mulighed for at få lån ud over 75 pct.s grænsen, og det skal vi heller ikke have noget imod.

§ 13, stk. 2, siger, at virksomheder, hvortil der ydes garanti eller lån, bliver underkastet regnskabsmæssigt og teknisk tilsyn. Det er måske nok tilfredsstillende, men jeg kunne tænke mig, at det, hvor staten i højere grad kommer ind i billedet, ikke var nok med et sådant tilsyn; da ville jeg mene, at man burde tage skridtet fuldt ud og sige, at staten bør være placeret i denne virksomheds ledelse på en eller anden måde. Jeg finder, at det ville være gavnligt også set ud fra den måde, hvorpå statsgarantierne og midlerne anvendes, at staten således fik lidt mere hånd i hanke med disse spørgsmål.

Ja, det er de bemærkninger, jeg har til selve lovforslaget om egnsudvikling. Hvad angår garantier for lån til industrivirksomheder, som jo nu er trukket ud af den tidligere egnsudviklingslov, har jeg ikke anden bemærkning, end at vi kan tiltræde lovforslaget.

Første næstformand (From): Hr. Arne Larsen bør erindre sig, at en førstebehandling drejer sig om lovforslagets principper, ikke om en gennemgang af de enkelte paragraffer.

Bernhard Baunsgaard: Ja, det er jo, som det allerede er bemærket, tredje gang, vi har et forslag til lov om egnsudvikling til behandling, og hver gang, både i 1962 og nu, har vi kunnet konstatere, at der i den forløbne periode er sket en udvikling netop i den retning, som loven har tilsigtet; derfor kan jeg da også, som det tidligere er sket, på mit partis vegne tilsige støtte til lovforslagets gennemførelse.

Vi trænger til en lovgivning om egnsudvikling, og love om egnsudvikling virker på den rigtige måde. Jeg tror også, at dette lovforslag om egnsudvikling vil få en meget let gang gennem tinget, når man tænker på den kærlighedserklæring, som kom før fra de konservative. Det må glæde de tidligere handelsministre at høre dette; det er jo noget helt nyt.

Noget væsentligt nyt, der ligger i det lovforslag, som vi behandler i dag, er

[Bernhard Baunsgaard.]

forslaget om, at administrationen skal flyttes til en jysk by, og det kan jeg kun hilse med den største tilfredshed. Der kan jo undertiden — jeg har haft lejlighed til at antyde det tidligere ved behandlingen af en helt anden sag — være meget langt fra det sted, hvor tingene foregår, og til administrationen i København. Jeg tror, at det er noget meget lykkeligt, at vi har fået et forslag om at flytte administrationen ud til de steder, hvor tingene foregår.

Så er der sket det, at bestemmelserne om garanti for lån til industrien foreslås udskilt af egnsudviklingsloven. Jeg har set efter, hvad den tidligere handelsminister udtalte om dette i sin tid, og han slog de to love sammen, fordi han mente, at administrationen derved ville blive lettere og billigere. Nu vil man altså skille dem ad igen. Om dette så er klogt, synes jeg hvert fald nok kan diskuteres, men det skal jeg komme tilbage til om et øjeblik.

Og så selve princippet, der ligger i egnsudviklingsloven: loven hedder jo lov om egnsudvikling, men ved fremsættelsen i 1962 udtalte den daværende handelsminister, at man ønskede at koordinere egnsudviklingsarbejdet med det arbejde, som dengang var påbegyndt i det af regeringen da nedsatte landsplanlægningsudvalg, og denne gang siger den nuværende handelsminister i sin fremsættelse, at man endelig ikke må betragte loven om egnsudvikling som en planlægningslov. Jeg kan kun sige, at jeg håber ikke, at handelsministeren lægger for meget i netop denne udtalelse. Handelsministeren er også inde på, at vi er nødt til, når vi taler om egnsudvikling, meget nøje at overveje, om den industri og de virksomheder, vi ønsker at støtte, har naturligt hjemme på stedet, sådan at vi ikke kommer til at modarbejde det landsplanlægningsarbejde, som i øvrigt er i gang; jeg håber meget bestemt, at ministeren i sin administration af loven vil have dette for øje. Det er en egnsudviklingslov, men det er også en lov, som må administreres i overensstemmelse med forholdene, sådan at vi ikke kommer til at støtte erhvervsvirksomheder, der ikke naturligt hører hjemme på stedet. Vi skulle jo nødigt have det, vi i sin tid kendte: at enhver rigsdagsmand med respekt for sig selv mødte op med et forslag

om en jernbane til sin egen, afløst af, at enhver folketingsmand nu kommer hjem med et statstilsgagn ifølge egnsudviklingsloven. Jeg håber, at det ikke er ministerens mening, men ville føle mig meget beroliget, hvis ministeren ville sige, at det ikke er meningen at administrere denne lov på tværs af den øvrige planlægning.

Så er der en række enkeltheder, som jeg meget gerne vil have drøftet, også enkeltheder vedrørende lovens administration, men det forstår jeg der bliver udmærket anledning til i det udvalg, jeg regner med vi får nedsat til behandling af lovforslaget.

Endelig vil jeg sige et par ord om lovforslagets garantier for lån til industrielle virksomheder.

Denne lovgivning skal jo nu udskilles fra loven om egnsudvikling. Man får så håbe, at det ikke bliver væsentlig dyrere at administrere den, og der ligger da også en vis garanti deri, at man siger, at selve administrationen skal finde sted i Jylland sammen med administration af loven om egnsudvikling.

Begrundelsen for udskillelsen af lovgivningen om garantier for lån til industrielle virksomheder er, at den var bare blevet en anden egnsudviklingslov. Jeg vil gerne herom sige, at når man fastsætter beløbet til 30 mill. kr. årlig, kan man næsten ikke vente andet, end at dette skal være en lov, der støtter industri- og andre erhvervsvirksomheder i svage egne. Man kan da ikke i fuld alvor tro, at 30 mill. kr. kan fremme industriel udvikling i noget betragteligt omfang, hvis det skal gælde hele landet. Jeg tror, der er grund til at overveje, om det alligevel ikke var rimeligt igen at indarbejde denne lovgivning i egnsudviklingsloven; men som sagt, både vedrørende dette lovforslag og vedrørende lovforslaget om egnsudvikling er der enkeltheder, som jeg meget gerne ønsker drøftet i et udvalg, derunder også administrationen.

Antonsen: Vi kan give principiel tilslutning til, at vi her i landet har en lov om egnsudvikling, i hvert fald foreløbig.

Man kunne måske sige, at der i forvejen er en del incitamenter for erhvervslivet til at flytte ud i de områder, hvor der er et vist udbud af arbejdskraft, men vi ved jo også godt, at der i hvert fald i en periode vil være

[Antonsen.]

behov for en ekstra opfordring til at fremme erhvervsudviklingen i disse områder. Vi har et udbygget kapitalmarked med banker og kreditinstitutioner, og vi har Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk, og de er jo alle sammen indstillet på at finansiere erhvervsudvikling, men her er der, i hvert fald foreløbig, et behov for et ekstra incitament for erhvervsudviklingen.

Jeg kan som baggrund for, at der er dette behov, i øjeblikket i hvert fald, henvise til det problem, at vi ikke kan skaffe tilstrækkelig mange boliger i de områder, hvor der allerede i dag er en kraftig erhvervsudvikling, medens der er rigeligt med boliger i andre områder, hvor der måske ikke er så megen erhvervsudvikling. Vi kan hjælpe på dette både ved at bygge boliger dér, hvor der er erhverv, og ved at bygge erhvervsvirksomheder dér, hvor der er boliger.

Jeg kan også henvise til det ganske specielle problem, der er til stede i øjeblikket, nemlig afvandringen fra landbruget, som utvivlsomt vil fortsætte i de kommende år, når en stadig større del af de selvstændige i landbruget formentlig vil søge til andre erhverv.

Selv om vi således gerne vil medvirke til en vis spredning af erhvervsvirksomhederne, vil vi meget advare imod, at denne spredning bliver for tilfældig, at man i flæng drysser erhvervsvirksomheder ud over landets tyndt besatte områder. Samtidig med at man udbygger egnsudviklingen, må man føle det som et ekstra incitament til at fremme arbejdet med landsplanlægningen, således at vi, når vi yder lån i henhold til egnsudviklingsloven, i højere grad kan gøre det i overensstemmelse med de planer, der træffes i forbindelse med landsplanlægningen. Man må vide, hvor det er, man ønsker industriudviklingen, hvor det er, man vil lave de forskellige installationer, der er nødvendige, når man skal have en kraftigere industriudvikling, og man må koble dette sammen med en udbygning af hele uddannelsessektoren og med trafiknettet, samtidig med at man sørger for, at der sker en udbygning i disse områder af vandforsyning og kloakering. Hvis ikke man hurtigt får også denne side af sagen i orden, bliver det for tilfældigt; så får vi lagt små virksomheder, der måske kan vokse sig store, ude i

områder, hvor det vil være alt for dyrt at lade dem vokse sig store, fordi der så bagefter skal foretages en lang række offentlige investeringer. Hvis ikke egnsudviklingen virkelig bliver koblet sammen med landsplanlægningen, udbygningen af regionscentre, er jeg bange for, at den kan blive et slag i luften.

Der er allerede gjort opmærksom på en række paragraffer i lovforslaget, som bør tages op til nærmere vurdering. Der er jo tale om en udvidelse af lovens principper i forbindelse med bl. a. § 7 og § 11, og vi er ikke helt sikre på, at det er fornuftigt at gå så vidt, som man gør i disse paragraffer.

Mine betænkeligheder vedrørende disse to paragraffer vil jeg gerne koble sammen med nogle enkelte bemærkninger om forslag til lov om garantier for lån til industrivirksomheder. Det må vi vende os imod. Jeg kan ikke undlade at sætte dette lovforslag fra handelsministeren i relation til et lovforslag, som for nylig blev fremsat af finansministeren, om en alvorlig skærpelse af afskrivningsreglerne. Vi har principielt givet tilslutning til, at man fjerner de egentlige misbrugsmuligheder, som afskrivningsloven rummer, men ministeren er gået væsentligt videre og forringer generelt afskrivningsreglerne for erhvervslivet. Det er næsten, som om vi her har et eksempel på, at finansministeren vil trække et bundt pengesedler op af erhvervslivets ene lomme, samtidig med at handelsministeren kommer og tilbyder at putte nogle mønter i den anden lomme — og det kan vi ikke bidrage til.

Handelsministeren (Tyge Dahlgaard): Jeg vil gerne takke ordførerne for de fremsatte udtalelser, som jo lover godt for udvalgsbehandlingen, for et positivt resultat og, håber jeg, et hurtigt resultat.

Det er ikke overraskende, at denne førstebehandling, hvad angår egnsudviklingsforslagets principper, viser en betydelig grad af enighed her i Folketinget, for det, der er tale om, er jo, at man i væsentlig grad har taget til efterretning de erfaringer, der er gjort i løbet af de år, vi har haft en egnsudviklingsbistand, og at man har indrettet det lovforslag, som nu foreligger, efter disse indhøstede erfaringer. Det, man kan sige, hvis vi holder os til principperne i lovforslaget om egnsudviklingen, er vel, at der er

[Handelsministeren.]

tale om tre hovedområder, hovedproblemer; det første er spørgsmålet om fleksibilitet i administrationen, det andet er spørgsmålet om finansieringsformen og -arten, og det tredje er selve administrationen og især spørgsmålet om lokaliseringen af administrationen.

Jeg vil vedrørende den første gruppe af problemer, dem, der knytter sig til fleksibiliteten, til den større smidighed, som vi forsøger at bringe ind i egnsudviklingsbistanden, knytte et par bemærkninger til nogle af de synspunkter, der er fremkommet.

Der er først spørgsmålet om den lokale repræsentation i egnsudviklingsrådet. Derom vil jeg sige, at vi har, som det fremgår af lovforslaget, foreslået mindst to lokalt erfarne repræsentanter. Man har her under lovforslagets første behandling ytret ønske om et noget større antal, og vi kan naturligvis drøfte i udvalget, om vi skal have 3-4 med særlig lokal erfaring, men jeg vil bare gøre opmærksom på, at i samme omfang som man understreger nytten af og betydningen af en bestemt gruppes repræsentation i rådet, jo vanskeligere vil det blive at tilgodese det andet hensyn, der også har været fremme her, nemlig at man ikke gør rådet for stort.

I samme forbindelse vil jeg gøre opmærksom på, at administrationen ikke blot vil bestå af egnsudviklingsrådet og direktoratet, men det er også forudsat i lovforslaget, at man skal have et forretningsudvalg, som i væsentlig grad sammen med direktoratet vil komme til at varetage ledelsen af denne lovgivning og denne bistand, og det er et forretningsudvalg, som er væsentlig mere begrænset i omfang end rådet.

Formålsparagraffen, har man nævnt, er formuleret vagt; det er sagt, at det er for vag en formulering af egnsudviklingsmålsætningen. Jeg vil dertil sige, at det er netop en af de væsentlige ting, vi har tilstræbt med det lovforslag, vi har fremsat, også på dette område at være så smidige, så fleksible, som muligt. Man kan ikke tage et enkelt kriterium, et enkelt kendetegn, ud og derudfra afgøre, hvilke områder i landet der skal nyde godt af den bistand, der her er tale om. Der er naturligvis væsentlig betydning knyttet til spørgsmålet om beskæftigelses størrelse eller arbejdsløshedens stør-

relse, men der er også et antal andre, økonomiske kriterier; der er spørgsmålet om, hvorvidt en egner har en ensidig erhvervsstruktur, og der er en række andre hensyn, som må tages i betragtning; det kan man kun gøre ved en vag definition af, hvorledes man finder frem til de pågældende områder, som bør kunne nyde bistand.

Den radikale ordfører var bl. a. inde på forholdet mellem egnsudviklingsbistanden og landsplanlægningen og understregede betydningen af, at man sørgede for en koordinering, en sammenhæng, mellem egnsudviklingsbistanden og landsplanlægningen. Det er jeg ganske enig i, og jeg kan understrege, at det er vi selvfølgelig opmærksom på. Men samtidig med at jeg principielt udtrykker min enighed i, hvad den radikale ordfører har nævnt på dette område, vil jeg understrege, at der jo i betydelig grad er tale om forskellige målsætninger, om forskellige problemer med hensyn til tilrettelæggelsen af vort lands økonomi. Vi må være opmærksom på, at der er en sammenhæng, men jeg anskuer og regeringen anskuer egnsudviklingen og den bistand, vi yder hertil, i væsentlig grad som en, skal vi kalde det fødselshjælp for områder, som enten har for stor arbejdsløshed eller en for ensidig erhvervsstruktur o. lign., medens landsplanlægningen er et langt mere omfattende og et mere varigt fænomen for det offentliges regulering af vort samfund.

Den anden hovedgruppe af problemer er knyttet til finansieringen, hvor der jo, som det høje ting ved, er tale om tre typer bistand, nemlig for det første — og det væsentligste — lånegarantier, for det andet lån til kommuner til at bygge industrihuse og for det tredje tilskud til forskellige formål. Der er fremsat forskellige kritiske bemærkninger om denne anden gruppe af problemer, især knyttet til spørgsmålet om at udvide lånegarantier til også at omfatte driftskapital og spørgsmålet om at yde tilskud til forskellige formål, væsentligst om i visse tilfælde at sikre tilskud til virksomheder til omskoling og til oplæring af arbejdskraft.

Jeg vil om de bemærkninger, der er fremkommet her af kritisk art, blot sige, at det karakteristiske i og for sig ved det fremsatte lovforslag er den begrænsede rækkevidde af de ændringer, der er foreslået. Vi fore-

[Handelsministeren.]

stiller os i alt væsentligt en beløbsramme for lånegarantier, for lån og for tilskud af samme størrelsesorden, som vi har kendt i de senere år. Der er visse udvidelser, specielt for så vidt angår lånene til kommuner, og for så vidt angår tilskuddene, men hvis vi ser på det i en større sammenhæng, er det jo i virkeligheden forholdsvis begrænsede ændringer, der er tale om. Det, vi på finansieringssiden har tilstræbt, er smidiggørelsen af egnsudviklingsbistanden, dette, at vi ikke i en lovgivning skal afskæres fra at yde visse former for bistand, som i konkrete tilfælde kan vise sig at være praktiske.

Om det synspunkt, som man har nævnt ved en henvisning til direktør Green, vil jeg gerne sige, at her er der naturligvis tale om et afgørende principspørgsmål, nemlig dette: vil man egnsudviklingsbistand, eller vil man ikke? Hvis man principielt accepterer det synspunkt, at egnsudviklingsbistand er en rigtig ting, må det nødvendigvis udkrystallisere sig i visse særlige bistandsformer, visse finansieringsbistandsformer, som på de pågældende områder løfter finansieringen ud af det sædvanlige kapitalmarked. Vi er klar over fra regeringens side — og vi har jo i dag konstateret, at vi har bred tilslutning hertil — at der herhjemme er behov for en vis særlig udviklingsbistand til forskellige egne, og hvis man mener det, må man også drage konsekvensen deraf, og det er, at man finansieringsmæssigt løfter denne bistand ud af det sædvanlige kapitalmarked. Jeg vil endda tilføje, at jo strammere et kapitalmarked man har, jo mere man har besvær med den sædvanlige kreditgivning i henseende til rente og likviditet, jo større må naturligvis forskellen blive mellem de sædvanlige kreditvilkår på kapitalmarkedet og den bistand, man yder, såfremt man er enig i, at der er et særligt behov med hensyn til egnsudviklingen.

Det tredje spørgsmål, jeg vil gøre nogle enkelte bemærkninger om — men også her vil jeg mene, at det vil være hensigtsmæssigt, at vi tager diskussionen i udvalget —

er spørgsmålet om lokaliseringen af den fremtidige administration. Her har vi formentlig mange forskellige, lokalt betonedede synspunkter i det høje ting. Vi har i handelsministeriet gjort os en hel del overvejelser over, hvor man bør placere direktoratet. Vi er ikke nået til vejs ende med vore overvejelser, men jeg kan gøre et par bemærkninger, som kan give en indikation af, i hvilken retning vore overvejelser går. Som det er kendt fra bemærkningerne til lovforslaget, mener vi i handelsministeriet, at denne udflytning af administrationen bør ske til Jylland. Jylland er jo den del af landet, hvor vi har så langt de væsentligste udviklingsområder: Nordjylland, ned langs vestkysten, hen langs grænsen. Det må være en naturlig ting, at man ved en sådan udflytning fører administrationen af den pågældende bistand over til Jylland.

Så er spørgsmålet, hvor i Jylland det skal være. Der kan man vel sige, at man skal ikke anbringe en sådan administration i alt for små byer; det giver indlysende praktiske vanskeligheder med at finde arbejdskraft eller med at få de kvalificerede medarbejdere til at flytte til Jylland. Dette udelukker en række byer, som af menneskelige grunde er interesseret i at se denne administration anbragt hos sig.

Man kan vel sige, at der er to muligheder. Den ene er, som det også er nævnt konkret i dag, at man placerer administrationen i Nordjylland, fordi vi dér har, det må vi erkende, det store egnsudviklingsområde. Det medfører visse komplikationer, idet andre dele af landet også mener, det kan være rimeligt, at de modtager bistand. Der er andre ting, der taler imod en placering i Nordjylland i forhold til en placering mere, skal vi sige i Jyllands hjerte, det vil sige inden for et område, som er trafikmæssigt nogenlunde hurtigt tilgængeligt og praktisk, til — skal vi sige Århus.

Dette er de to muligheder: at anbringe administrationen nær ved de store udviklingsområder med de vanskeligheder, som er knyttet dertil af administrativ art med

[Handelsministeren.]

hensyn til rekruttering af kvalificeret arbejdskraft, eller at søge til, hvad jeg har kaldt Jyllands hjerte. Det er som sagt et valg, vi ikke har truffet i regeringen endnu. Jeg vil gerne have lov til at sige tak til hr. Stetter i anledning af, at han så generøst overlod til regeringen og til handelsministeren at træffe dette valg; det vil vi gøre, og det vil vi gøre efter en grundig undersøgelse af de to muligheder. Som sagt: det må nok blive enten Ålborg, eller hvad jeg kalder Jyllands hjerte.

Med disse lidt respektløse bemærkninger om Ålborg vil jeg gerne endnu en gang sige tak for ordførernes bemærkninger. Jeg tror, vi får en nyttig og positiv udvalgsbehandling, og jeg vil gerne til slut understrege, hvad vi i handelsministeriet, hvad embedsmændene i handelsministeriet, anser for meget væsentligt, nemlig dette, at vi får en hurtig afgørelse vedrørende denne lovgivning, inklusive en afgørelse af spørgsmålet om, hvor administrationen skal være placeret. Det siger sig selv, at der er et væsentligt hensyn at tage til vore embedsmænd, som skal beskæftige sig med disse ting, og at det er af betydning, at det ikke i for lang tid skydes ud i det uvisse.

Bernhard Baunsgaard: Det glædede jo en århusianer at høre den højtærede handelsminister tale så smukt om Jyllands hjerte. Så vil jeg takke ministeren for hans ord om, at han ikke ville glemme hensynet til landsplanlægningen, og i øvrigt er jeg enig med ministeren i, at vi heller ikke må glemme, at det er en egnsudviklingslov, og at vi må prøve at finde frem til at hjælpe de egne, der trænger til at udvikles, at hjælpe dem til at få en naturlig udvikling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (From): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at de to lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af lov om teknisk samarbejde med udviklingslandene.

Valgt blev: *Niels Matthiasen, Jørgen Peder Hansen, Poul Hansen, Holst, Frode Jakobsen, Helge Nielsen, Søgaard, Per Federspiel, Anders Andersen, Guldberg, Per Møller, Knud Thomsen, Lembourn, Knud Østergaard, Poul Dam, Kjær Rasmussen og Else-Merete Ross.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til folketingsbeslutning om ændringer af den offentlige sygeforsikring m. v. (Om forhøjelse af sygedagpenge samt om administrative forenklinger) [af Peter Larsen m. fl.]

Valgt blev: *Niels Mørk, Bladt, Peter Jørgensen, Waldemar Laurson, Hans Lund, Helge Nielsen, Tastesen, Peter Larsen, Søren Andersen, P. E. Eriksen, Evan Jensen, Clara Munck, Asger Jensen, Vestergaard Poulsen, Skræppenborg-Nielsen, Hanne Reintoft og Erik Hansen.*

Første næstformand (From): Der er ikke mere på dagsordenen.

Jeg har modtaget følgende skrivelse:

„Christiansborg, den 8. marts 1967.

Undertegnede medlemmer af folketinget anmoder herved om, at den redegørelse om visse kulturpolitiske problemer, som ministeren for kulturelle anliggender har afgivet i dag, må blive sat til forhandling i tinget.“

Skrivelsen er undertegnet af følgende medlemmer:

Bendix, Knud Bro, Robert Christensen, Poul Dam, Gunhild Due, P. E. Eriksen, Holger Hansen, Poul Hansen, Lembourn, Niels Matthiasen, Lis Møller, Helge Nielsen, A. C. Normann, Axel Ivan Pedersen, Else-Merete Ross, Poul Schlüter, Skov Thulesen, Niels Westerby og Kristen Østergaard.

Redegørelsen vil i overensstemmelse hermed blive sat til forhandling i mødet i morgen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 9. marts, kl. 13 med følgende dagsorden: